

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy II gimnazjum do programu nauczania „Śladami przeszłości”

Sprawdzanie osiągnięć ucznia:

1. Odpowiedzi ustne.
2. Kartkówki
3. Prace pisemne (referaty i inne prace domowe)
4. Sprawdziany obejmujące większe partie materiału.
5. Praca na lekcji - aktywność.

Kryteria ocen:

1. Jeżeli uczeń umie odpowiedzieć na ponad połowę (minimum 50%) zagadnień zawartych w wymaganiach podstawowych otrzymuje ocenę dopuszczającą.
2. Jeżeli uczeń umie odpowiedzieć na większość (ponad 80%) zagadnień zawartych w wymaganiach podstawowych otrzymuje ocenę dostateczną.
3. Jeżeli uczeń umie odpowiedzieć na ponad połowę (minimum 50%) zagadnień zawartych w wymaganiach ponadpodstawowych otrzymuje ocenę dobrą.
4. Jeżeli uczeń umie odpowiedzieć na większość (ponad 80%) zagadnień zawartych w wymaganiach ponadpodstawowych otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
5. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który oprócz zagadnień wymienionych w wymaganiach podstawowych i ponadpodstawowych, zna zagadnienia wykraczające poza podstawę programową, bierze udział w konkursach i projektach przedmiotowych i osiąga w nich znaczące sukcesy.

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
1. Wyprawy krzyżowe	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1095 r. – synod w Clermont, 1096 r. – pierwsza krucjata, 1291 r. – upadek twierdzy Akka • poprawnie posługuje się terminami: krucjata, krzyżowcy, Lewant, zakony rycerskie • prawidłowo sytuuje na osi czasu okres wypraw krzyżowych • przedstawia w porządku chronologicznym najważniejsze wydarzenia związane z wyprawami krzyżowymi • wymienia zakony rycerskie założone podczas krucjat: joannitów, templariuszy i Krzyżaków • lokalizuje na mapie Palestynę • wskazuje co najmniej jedną przyczynę oraz jeden skutek wypraw krzyżowych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wypraw krzyżowych • podaje lata wydarzeń: 1099 r. – zdobycie przez krzyżowców Jerozolimy, 1202–1204 – czwarta krucjata, zdobycie Bizancjum przez krzyżowców • przedstawia zasady funkcjonowania zakonów rycerskich • wskazuje na mapie Królestwo Jerozolimskie • porównuje uzbrojenie i sposób walki rycerzy europejskich z wyposażeniem oraz taktyką walki saracenów • omawia pozytywne i negatywne skutki wypraw krzyżowych

2. Polska dzielnicowa	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: statut, senior, princeps • wskazuje na mapie dzielnice Polski: Małopolskę, Wielkopolskę, Mazowsze, Śląsk, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie • podaje wydarzenie, które rozpoczęło rozbięcie dzielnicowe (testament Bolesława Krzywoustego 1138 r.) • omawia przyczyny i skutki konfliktów wewnętrznych trwających podczas rozbięcia dzielnicowego • wymienia synów Bolesława Krzywoustego oraz przyznane im ziemie • przedstawia najważniejsze przemiany gospodarcze w Polsce w XIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1180 r. – zjazd w Łęczycy, 1227 r. – zjazd w Gąsawie • omawia przyczyny i skutki odstąpienia od zasady senioratu • wskazuje tereny utracone przez książąt piastowskich w czasie rozbięcia dzielnicowego, m.in. Pomorze Szczecińskie, ziemię lubuską, drohiczyńską i chełmińską • wymienia grupy społeczne, które dążyły do przywrócenia jedności państwa polskiego • omawia przemiany gospodarcze na ziemiach polskich – rozwój osadnictwa i rzemiosła, wydobycie złota, srebra oraz ołowiu, wybudowanie kopalni soli w Bochni i Wieliczce
3. Mongołowie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok bitwy pod Legnicą – 1241 r. • przedstawia dokonania postaci: Czyngis-chana, Henryka Pobożnego • poprawnie posługuje się terminami: jarlyk, haracz, chan • wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Mongołów • wymienia tereny w Europie, które atakowali Tatarzy • podaje co najmniej jeden skutek najazdu tatarskiego na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok bitwy nad rzeką Kalką – 1223 r. i przedstawia skutki tego starcia • opisuje zasady organizacji państwa mongolskiego • wymienia skutki najazdów tatarskich na państwa europejskie • szczegółowo omawia znaczenie oraz skutki bitwy pod Legnicą • określa przyczyny sukcesów militarnych Mongołów • charakteryzuje stosunek Europejczyków do Mongołów • wyjaśnia pochodzenie określenia <i>Tatarzy</i>
4. Sprowadzenie Krzyżaków do Polski	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok sprowadzenia Krzyżaków do Polski – 1226 r. • wskazuje na mapie tereny państwa krzyżackiego • omawia rozwój terytorialny państwa zakonnego • wymienia plemiona podbite przez Krzyżaków: Prusów i Jaćwingów • podaje korzyści i zagrożenia wynikające z osiedlenia się Krzyżaków w Prusach • wskazuje na mapie Malbork 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę powstania zakonu krzyżackiego • wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski • omawia etapy budowy państwa zakonnego • charakteryzuje zamek w Malborku jako przykład średniowiecznej fortyfikacji • wskazuje, jaki wpływ mieli rycerze zakonni na rozwój gospodarczy podbitych ziem polskich • wymienia przyczyny sukcesów militarnych i gospodarczych państwa krzyżackiego • omawia okoliczności zajęcia przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>komturia</i>
5. Zjednoczenie państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: koronacja Przemysła II – 1295 r., Waclawa II – 1300 r., Władysława Łokietka – 1320 r. • poprawnie posługuje się terminami: starosta, grosz praski • przedstawia przyczyny podejmowania prób zjednoczenia ziem polskich • wymienia książąt piastowskich dążących do połączenia ziem polskich: Henryka Probusa, Przemysła II, Władysława Łokietka • omawia znaczenie koronacji Władysława Łokietka w Krakowie dla integracji państwa polskiego • wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Władysława Łokietka • opisuje próby odzyskania przez Władysława Łokietka Pomorza Gdańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje etapy jednoczenia ziem polskich na przełomie XIII i XIV w. • omawia zmiany gospodarcze i administracyjne wprowadzone za panowania Waclawa II • prezentuje dokonania Władysława Łokietka w procesie jednoczenia ziem polskich • wymienia tereny wchodzące w skład państwa polskiego za panowania Przemysła II, Waclawa II i Władysława Łokietka • opisuje przyczyny i przebieg buntu możnowładców pod wodzą wojty Alberta • omawia konflikty państwa polskiego z Krzyżakami i Czechami • przedstawia okoliczności i przebieg bitwy pod Płowcami w 1333 r. • określa rolę Polski na arenie międzynarodowej • wyjaśnia znaczenie sojuszy zawartych przez Polskę z Danią i Węgrami
6. Państwo Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1335 r. – zjazd w Wyszehradzie, 1343 r. – pokój w Kaliszu z Krzyżakami, 1364 r. – ufundowanie Akademii Krakowskiej, 1370 r. – śmierć Kazimierza Wielkiego • poprawnie posługuje się terminami: przywilej składu, prawo przymusu drogowego, poradne <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego • określa przyczyny i skutki ekspansji na tereny Rusi Halickiej • wymienia reformy gospodarcze wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego • omawia wkład Kazimierza Wielkiego w umocnienie państwa polskiego pod względem politycznym i gospodarczym • wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1366 r. – podbój Rusi Halickiej, 1348 r. – pokój w Namysłowie • wskazuje cele polityki Kazimierza Wielkiego związane z umacnianiem pozycji państwa polskiego • opisuje działania dyplomatyczne Kazimierza Wielkiego mające na celu zakończenie sporów z Czechami i Krzyżakami • charakteryzuje znaczenie podboju Rusi Halickiej dla rozwoju gospodarczego państwa polskiego • omawia reformy wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego i ich znaczenie dla unifikacji i rozwoju gospodarczego ziem polskich • prezentuje politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów • podaje przykłady miejscowości, w których wybudowano Orle Gniazda • przedstawia rozwój terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego
Tajemnice sprzed wieków	Wymagania ponadprogramowe	

<p>– Jak wyglądał piastowski orzeł?</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najstarsze przekazy źródłowe dotyczące orła jako symbolu państwowego podaje przykłady źródeł materialnych z wizerunkiem orła, np. monety i pieczęcie wyjaśnia genezę symbolu orła przedstawioną w kronice Jana Długosza wymienia ksiąząt, którzy od połowy XII w. umieszczali na monetach i pieczęciach wizerunek orła białego: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego i Kazimierza Sprawiedliwego przedstawia inne znaki używane przez władców piastowskich jako symbole państwowe, np. lwa, gryfa, smoka 	
<p>1. System feudalny</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: wasal, senior, suzeren, lenno, system feudalny, stan, społeczeństwo stanowe, monarchia patrymonialna, hold lenny wyjaśnia zasady funkcjonowania systemu feudalnego określa powiązania tworzące drabinę feudalną społeczeństwa średniowiecznego wymienia stany: rycerstwo, duchowieństwo, mieszczaństwo i chłopów omawia pozycję prawną i majątkową stanu rycerskiego podaje cechy charakterystyczne kultury rycerskiej przedstawia przebieg holdu lennego oraz pasowania na rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizmy powstania i funkcjonowania systemu feudalnego tłumaczy, na czym polegała zasada „Wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” przedstawia pozycję społeczną duchowieństwa, rycerstwa, chłopów i mieszczan na przykładzie państwa polskiego zjednoczonego przez Władysława Łokietka przedstawia cechy monarchii stanowej omawia różnice pomiędzy monarchią patrymonialną a monarchią stanową
<p>2. Życie średniowiecznej wsi</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: lokacja, sołtys, ława, wolnizna, dwupółwka, trójpółwka, metoda wypaleniskowa podaje przyczyny rozwoju kolonizacji wiejskiej wymienia wynalazki i ulepszenia w rolnictwie wprowadzone w XII–XIV w. omawia etapy zakładania wsi na prawie niemieckim charakteryzuje zajęcia i życie codzienne chłopów w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia obowiązki i uprawnienia sołtysa wyjaśnia, dlaczego trójpółwka była skuteczniejszą metodą uprawy ziemi niż dwupółwka i gospodarka wypaleniskowa przedstawia znaczenie kolonizacji wiejskiej dla rozwoju gospodarczego Polski w XIII–XIV w. tłumaczy pochodzenie nazw miejscowości, takich jak Środa, Piątek, Wola, Piekary, Kowale
<p>Tajemnice sprzed wieków – Jaka wiedza kryje się w pieczęciach?</p>	<p>Wymagania ponadprogramowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę pieczęci jako źródła historycznego podaje przykłady zastosowania pieczęci majestatycznej tłumaczy znaczenie symboli przedstawianych na pieczęciach określa czas powstania najstarszych pieczęci używanych przez władców polskich wyjaśnia znaczenie badań archeologicznych dla datowania oraz analizy średniowiecznych pieczęci 	
<p>3. Średniowieczne miasto i jego mieszkańcy</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, burmistrz, ława, cech, czeladnik wymienia warstwy społeczne w miastach średniowiecznych tłumaczy, na czym polegała lokacja miasta na prawie magdeburskim wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w średniowiecznym mieście: ratusz, pręgierz, rynek, targowisko, mury podaje elementy obronne średniowiecznego miasta przedstawia warunki życia codziennego w średniowiecznym mieście 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje życie codzienne mieszczan o różnym statusie społecznym omawia kompetencje wójta, rady miejskiej i burmistrza wyjaśnia, co oznaczało powiedzenie: „Powietrze miejskie czyni wolnym”
<p>4. Kościoł w średniowieczu</p>	<p>podaje lata soboru w Konstancji: 1414–1418</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia dokonania postaci: Benedykta z Nursji, św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzman poprawnie posługuje się terminami: duchowieństwo, benedyktyni, cystersi, ruchy heretyckie, inkwizycja, zakony żebracze wyjaśnia wyrażenie „benedyktyńska praca” wymienia średniowieczne ruchy heretyckie: waldensów i albigensów wskazuje na mapie najpopularniejsze w średniowieczu miejsca pielgrzymek – Rzym i Santiago de Compostela 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację materialną duchowieństwa w średniowieczu i wskazuje źródła majątku Kościoła wyjaśnia wpływ zakonów na gospodarkę i kulturę w społeczeństwie średniowiecznym określa przyczyny i skutki utworzenia zakonów żebraczych charakteryzuje poglądy wyznawane przez albigensów i waldensów uzasadnia, dlaczego działalność ruchów heretyckich wywołała sprzeciw Kościoła porównuje zakony żebracze z zakonami rycerskimi wymienia najstarsze ośrodki zakonne na ziemiach polskich wskazuje na mapie tereny europejskie, na których organizowano w średniowieczu krucjaty
<p>5. Kultura i nauka wieków średnich</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: uniwersytet, scholastyka, sztuki wyzwolone przedstawia dokonania św. Tomasza z Akwinu wyjaśnia, dlaczego kultura średniowiecza określana jest mianem uniwersalnej omawia znaczenie łaciny w średniowiecznej Europie wymienia średniowieczne wzorce osobowe: ascety, rycerza, władcy 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje średniowieczne wzorce osobowe przedstawia postacie, które w kulturze europejskiej uznaje się za wzorce: Szymona Słupnika, Rolanda, Karola Wielkiego omawia cechy charakterystyczne kultury rycerskiej, dworskiej i ludowej określa rolę kobiet w średniowieczu na przykładzie Eleonory Akwitańskiej i Jadwigi Śląskiej wymienia pierwsze europejskie uniwersytety

		<ul style="list-style-type: none"> • i omawia ich rolę dla rozwoju nauki w średniowieczu • ocenia znaczenie działalności ojców Kościoła i św. Tomasza z Akwinu
6. W cieniu kościołów i zamków	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: portal, prezbiterium, przypora, inicjał, miniatura, <i>Biblia pauperum</i> • wymienia cechy charakterystyczne dla stylu romańskiego i gotyckiego • wymienia przykładowe zabytki romańskie i gotyckie na ziemiach polskich • wyjaśnia, w jaki sposób kopiowano i ozdabiano księgi w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje styl romański ze stylem gotyckim • wyjaśnia genezę architektury romańskiej • omawia znaczenie <i>Biblia pauperum</i> dla upowszechniania zasad religii chrześcijańskiej • wskazuje na mapie państwa, w których znajduje się najwięcej zabytków romańskich i gotyckich • podaje przykłady średniowiecznych budowli świeckich • tłumaczy, dlaczego polskie budownictwo w stylu romańskim nie rozwinęło się w tak wysokim stopniu jak w Europie Zachodniej
Tajemnice sprzed wieków – O czym opowiadają średniowieczne katedry?	Wymagania ponadprogramowe Uczeń:	
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symbolikę średniowiecznych katedr • wskazuje cechy stylu gotyckiego na przykładzie katedry w Chartres 	
1. Unia Polski z Litwą	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1374 r. – nadanie przywileju w Koszycach, 1385 r. – unia polsko-litewska w Krewie, 1401 r. – unia w Wilnie, 1413 r. – unia w Horodle • przedstawia dokonania postaci: Mendoga, Ludwika Andegaweńskiego, Giedymina, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda • poprawnie posługuje się terminami: przywilej, unia, unia personalna, bojarzy • na podstawie drzewa genealogicznego wskazuje pokrewieństwo między Piastami, Andegawenami i Jagiellonami • wymienia postanowienia unii w Krewie i Horodle • podaje przyczyny i skutki wstąpienia Władysława Jagiełły na tron polski • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego, Węgry 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Polski i Litwy w drugiej połowie XIV w. • omawia okoliczności wstąpienia na tron polski Ludwika Andegaweńskiego • przedstawia rozwój terytorialny i polityczny państwa litewskiego w XII i XIV w. • opisuje okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie • ocenia panowanie Jadwigi i Władysława Jagiełły • wyjaśnia, dlaczego unia polsko-litewska była odnawiana w Wilnie w 1401 r. i w Horodle w 1413 r. • wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z zawarcia unii polsko-litewskiej • opisuje skutki unii w Krewie dla sytuacji międzynarodowej Litwy
2. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 15 lipca 1410 r. – bitwa pod Grunwaldem, 1411 r. – pierwszy pokój toruński, 1414–1418 – sobór w Konstancji • przedstawia dokonania postaci: Ulricha von Jungingena, Zawiszy Czarnego, Mikołaja Trąby, Pawła Włodkowica • wyjaśnia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • wskazuje na mapie Czerwińsk, Grunwald, Malbork, Toruń • wymienia postanowienia pokoju toruńskiego z 1411 r. • omawia udział Polaków na soborze w Konstancji • wymienia skutki wielkiej wojny z Krzyżakami 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację państwa polsko-litewskiego na przełomie XIV i XV w. • przedstawia przebieg działań wojennych w czasie wielkiej wojny z zakonem w latach 1409–1411 • omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem • wymienia podstawowe elementy uzbrojenia rycerzy z początku XV w. • opisuje uzbrojenie lekkiej jazdy litewskiej biorącej udział w bitwie pod Grunwaldem • ocenia udział Pawła Włodkowica w obradach soboru w Konstancji • wymienia najważniejsze tezy przedstawione przez Pawła Włodkowica na soborze
Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	Wymagania ponadprogramowe Uczeń:	
	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności powstania obrazu „Bitwa pod Grunwaldem” • opisuje przedstawione na obrazie sceny pod względem zgodności z prawdą historyczną • charakteryzuje symboliczne znaczenie dzieła • wyjaśnia, dlaczego Niemcom w czasie II wojny światowej zależało na zniszczeniu „Bitwy pod Grunwaldem” • ocenia postawę profesora Władysława Woydy i jego wkład w ocalenie obrazu 	
3. Europa Zachodnia w XIV i XV wieku	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1337–1453 – wojna stuletnia • przedstawia dokonania postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa, Johna Balla, Johna Wicklefa, Jana Žižki • tłumaczy pojęcie „czarna śmierć” • podaje niektóre skutki epidemii dżumy w XIV w. • przedstawia co najmniej jedną przyczynę i jeden skutek wojny stuletniej • wymienia powstania ludowe, które wybuchły na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w. • wskazuje na mapie państwa biorące udział w wojnie stuletniej • wyjaśnia skutki wprowadzenia broni palnej i armii zaciężnej • omawia główne założenia husytyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie główne kierunki rozprzestrzeniania się „czarnej śmierci” • omawia skutki epidemii dżumy • wymienia przyczyny i następstwa wojny stuletniej • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki podczas wojny stuletniej oraz buntów chłopskich • omawia przyczyny wystąpień ludowych na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w. • charakteryzuje nowe techniki walki wprowadzone w XV w.: zastosowanie broni palnej, walka taborem, uformowanie armii zaciężnej • przedstawia przyczyny i przebieg powstania husytów w Czechach • wyjaśnia, dlaczego Jana Husa spalono na stosie
4. Nowe potęgi w Europie Wschodniej	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1444 r. – bitwa pod Wamą, 1453 r. – zdobycie Konstantynopola 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki, które decydowały o sile militarnej imperium tureckiego

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Władysława III Warneńczyka, Jana Hunyadyego, Dymitra Dońskiego, Iwana III Srogięgo, Iwana IV Groźnego • poprawnie posługuje się terminami: sultan, janczarzy, car • wskazuje na mapie: imperium osmańskie, Konstantynopol, Warne, Wielkie Księstwo Moskiewskie • wyjaśnia skutki zdobycia Konstantynopola przez Turków 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oddziały janczarów z oddziałami piechoty europejskiej • wskazuje na mapie kolejne ziemie podbijane przez Turków w Europie • omawia przebieg bitwy pod Warną • uzasadnia, dlaczego upadek Konstantynopola jest uznawany za jedną z granicznych dat średniowiecza • wyjaśnia, z jakiego powodu po klęsce Konstantynopola wyznawcy prawosławia zaczęli nazywać Moskwę trzecim Rzymem • ocenia konsekwencje, jakie miały dla Polski i Litwy powstanie imperium osmańskiego oraz zjednoczenie ziem ruskich
5. Wojna trzynastoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1440 r. – powstanie Związku Pruskiego, 1454 r. – początek wojny trzynastoletniej, 1454 r. – bitwa pod Chojnicami, 1462 r. – bitwa pod Świecinem, 1466 r. – drugi pokój toruński • przedstawia dokonania postaci: Jana Bażyńskiego, Piotra Dunina, Kazimierza Jagiellończyka • poprawnie posługuje się terminem stan szlachecki <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski w wyniku podpisania drugiego pokoju toruńskiego • omawia znaczenie armii zaciężnej w wojnie trzynastoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego szlachta i mieszczaństwo mieszkający w Prusach dążyli do przyłączenia ich ziem do Polski <ul style="list-style-type: none"> • omawia poszczególne etapy wojny trzynastoletniej • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew wojny trzynastoletniej • porównuje działania wielkiej wojny z zakonem prowadzonej przez Władysława Jagiełłę do działań zbrojnych prowadzonych podczas wojny trzynastoletniej <ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy ziem odzyskanych przez Królestwo Polskie na mocy pokoju toruńskiego z 1466 r. • wymienia zmiany, które zaszły w sytuacji międzynarodowej Polski po wojnie trzynastoletniej • ocenia znaczenie przywilejów nadanych w czasie wojny trzynastoletniej stanowi szlacheckiemu
Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądały działania średniowiecznych szpiegów?	Wymagania ponadprogramowe Uczeń:	
	<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne zadania średniowiecznych szpiegów • charakteryzuje średniowieczne sposoby szpiegowania wiadomości • wyjaśnia, jak werbowano i wynagradzano szpiegów w średniowieczu • wymienia najsłynniejszych szpiegów polskich i krzyżackich 	
6. Kultura późnego średniowiecza w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Wita Stwosza, Marcina Króla, Wojciecha z Brudzewa, Mikołaja Kopernika, Pawła Włodkowica, Jana Ostroroga • wymienia najsłynniejsze przykłady sztuki gotyckiej w Polsce: m.in. ołtarz Wita Stwosza, Bazylikę Mariacką w Gdańsku, Barbakan w Krakowie, ratusz w Toruniu • omawia znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej w 1400 r. • wyjaśnia, dlaczego okres panowania Kazimierza Jagiellończyka nazywany jest złotą jesienią polskiego średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby średniowiecznej na przykładzie piety i Piękną Madonny • wskazuje na mapie tereny, na których powstało najwięcej budowli w stylu gotyckim • wyjaśnia, na czym polega wartość historyczna i kulturowa ołtarza Wita Stwosza • omawia dokonania sławnych absolwentów Akademii Krakowskiej
1. Cywilizacje Ameryki	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Azteków, Majów i Inków • wymienia najważniejsze ośrodki cywilizacyjne rdzennych mieszkańców Ameryki • omawia najważniejsze osiągnięcia techniczne cywilizacji prekolumbijskich 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego Majowie są określanymi przez niektórych uczonych Grekami Ameryki • przedstawia system wierzeń Azteków • omawia funkcjonowanie poczty i sieci dróg w państwie Inków • wskazuje cechy charakterystyczne sztuki prekolumbijskiej
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1498 r. – odkrycie morskiej drogi do Indii, 1492 r. – dotarcie do Ameryki przez Krzysztofa Kolumba, 1519–1522 – wyprawa dookoła świata Ferdynanda Magellana • przedstawia dokonania postaci: Henryka Żeglarza, Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana • poprawnie posługuje się terminami: astrolabium, karawela, kompas, busola • wskazuje na mapie szlaki wypraw najważniejszych odkrywców – Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana • wymienia co najmniej dwie przyczyny wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg wypraw wielkich odkrywców: Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana <ul style="list-style-type: none"> • omawia zasługi, jakie mieli dla rozwoju żeglarstwa Henryk Żeglarz, Ferdynand Aragoński i Izabela Kastylijska • wyjaśnia, dlaczego Hiszpania i Portugalia miały największy udział w wielkich odkryciach geograficznych <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ameriga Vespucciego, Paola Toscanellego • szczegółowo omawia przyczyny wielkich odkryć geograficznych • ocenia, jaki wpływ na odkrycia geograficzne miał rozwój kartografii i nawigacji • omawia postanowienia traktatu w Tordesillas
3. Skutki wielkich odkryć	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ferdynanda Corteza, Francisca Pizarra, Montezumy, Atahualpy • poprawnie posługuje się terminem konkwistador • wymienia skutki odkryć geograficznych dla rdzennych mieszkańców Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy podboju państwa Azteków i Inków • wyjaśnia przyczyny powstania kolonii w Ameryce • charakteryzuje wymianę handlową pomiędzy Ameryką, Europą i Afryką na szlaku tzw. złotego trójkąta • wskazuje tereny zajęte przez Hiszpanów

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia następstwa odkryć geograficznych dla gospodarki Europy • wskazuje na mapie szlaki handlowe tworzące tzw. złoty trójkąt 	<p>i Portugalczyków</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny zmniejszenia się liczby rdzennych mieszkańców Ameryki w XVI w. • omawia funkcjonowanie europejskich kolonii w Ameryce
4. Gospodarka w epoce kolonialnej	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: kompania handlowa, praca nakładcza, manufaktura, kapitalizm • wyjaśnia, kim byli korsarze • wymienia najważniejsze zmiany gospodarcze spowodowane odkryciami geograficznymi, m.in.: rozwój handlu, zwiększenie produkcji, zmiany w rolnictwie • tłumaczy, na czym polegała praca nakładcza • omawia znaczenie założenia kompanii handlowych dla rozwoju wymiany towarowej między Europą a Afryką, Azją i Ameryką 	<p>omawia zmiany, jakie zaszły w handlu w wyniku odkryć geograficznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje podział gospodarczy kontynentu europejskiego: państwa na zachód od Łaby specjalizujące się w handlu i rzemiośle, państwa na wschód od Łaby – zdominowane przez rolnictwo • wyjaśnia przyczyny wprowadzenia pracy nakładczej • przedstawia zmiany w rolnictwie spowodowane wzrostem wymiany handlowej • wymienia korzyści, jakie niosło za sobą wprowadzenie do użytku weksli i banknotów • tłumaczy znaczenie określenia, że gospodarka w epoce kolonialnej zaczęła mieć charakter globalny
5. Kultura odrodzenia w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Galileusza, Giordana Bruna, Michała Anioła, Erazm z Rotterdamu, Jana Gutenberga • poprawnie posługuje się terminami: mecenas, renesans, odrodzenie, humanizm • tłumaczy znaczenie wynaleźnienia druku dla rozwoju renesansowej nauki • podaje przykłady dzieł artystów epoki odrodzenia • wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansu • określa, w którym państwie narodził się renesans • podaje przykłady inspiracji sztuką antyczną w architekturze i dziełach renesansowych artystów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens stwierdzenia: „Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce” • omawia rolę uniwersytetów w rozwoju nauki w odrodzeniu • tłumaczy, na czym polegał mecenas • wymienia najsłynniejszych mecenasów włoskiego odrodzenia • charakteryzuje humanizm jako nowy nurt w filozofii i kulturze • podaje tytuły najsłynniejszych dzieł włoskiego renesansu • wskazuje podobieństwa oraz różnice pomiędzy sztuką średniowiecza i renesansu
6. Nowe wyznania w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1517 r. – wystąpienie Marcina Lutra, początek reformacji, 1534 r. – powstanie Kościoła anglikańskiego, 1536 r. – ogłoszenie doktryny przez Jana Kalwina, 1555 r. – podpisanie pokoju w Augsburgu • przedstawia dokonania postaci: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII • poprawnie posługuje się terminami: symonia, odpust, nepotyzm, reformacja, luteranizm, protestanci, kalwinizm, arianie • wymienia przyczyny reformacji • prezentuje główne nurty ruchu reformacyjnego • omawia najważniejsze skutki reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje główne tezy głoszone przez Marcina Lutra i Jana Kalwina • charakteryzuje wyznania protestanckie: luteranizm, kalwinizm, anglikanizm • wskazuje na mapie państwa, w których reformacja miała największy zasięg • wyjaśnia, kim byli arianie • omawia organizację kościołów protestanckich • tłumaczy znaczenie zasady „czuj kraj, tego religia” • przedstawia gospodarcze skutki ruchu reformacyjnego • ocenia, jaki wpływ na rozpowszechnienie idei reformacji miało wynalezienie druku
7. Kontreformacja	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok zwołania soboru trydenckiego – 1545 r. • poprawnie posługuje się terminami: inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych, jezuita, nuncjusz, kongregacja • porównuje wnętrze zboru protestanckiego z wystrojem kościoła katolickiego • omawia główne zasady działalności zakonu jezuitów • wymienia zmiany wprowadzone w Kościele katolickim w wyniku soboru trydenckiego • przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację w Kościele katolickim w XVI w. • wymienia zadania inkwizycji w walce z reformacją • wyjaśnia, w jakim celu sporządzono indeks ksiąg zakazanych • omawia reformy wprowadzone w Kościele katolickim po soborze trydenckim • charakteryzuje ideologiczne założenia wystroju wnętrz zboru protestanckiego i kościoła katolickiego • ocenia rolę jezuitów w walce z reformacją • przedstawia postać Ignacego Loyoli • omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny trzydziestoletniej
1. Początki demokracji szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: szlachta, magnaci, szlachta zagrodowa, gołota, senat, sejmik, poseł, instrukcje poselskie, sejm walny, izba poselska, marszałek, konstytucje sejmowe, <i>veto</i>, kanclerz, podskarbi, hetman, ruch egzekucyjny, królewsczyzna, wojsko kwarciane • omawia najważniejsze przywileje szlacheckie • charakteryzuje różnorodność stanu szlacheckiego • wymienia trzy stany sejmujące • przedstawia etapy kształtowania się ustroju demokracji szlacheckiej • wyjaśnia, czym była egzekucja praw i dóbr 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę stanu szlacheckiego • ocenia znaczenie przywilejów szlacheckich • omawia pozycję gospodarczą i polityczną szlachty polskiej w XVI w. • wyjaśnia zasady działalności ruchu egzekucyjnego • porównuje sytuację polityczną i majątkową średniej szlachty z pozycją gołoty • przedstawia funkcjonowanie sejmu walnego • wyjaśnia, czym było wojsko kwarciane • charakteryzuje przebieg obrad sejmiku szlacheckiego
Tajemnice sprzed wieków – Jak obradowano na sejmikach	Wymagania ponadprogramowe Uczeń:	
	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia stosunek szlachty do udziału w sejmikach ziemskich i sejmie walnym • tłumaczy, dlaczego sejmiki odbywały się najczęściej w kościołach 	

i sejmach?	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób głosowania na posłów podczas obrad sejmiku ziemskiego • przedstawia zastosowanie rugów poselskich 	
2. Rozwój gospodarczy Polski	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: folwark, pańszczyzna • wymienia produkty eksportowane z Polski w XV–XVII w. • podaje nazwy towarów importowanych do Polski w XV–XVII w. • wskazuje na mapie główne ośrodki handlowe na ziemiach polskich • wyjaśnia znaczenie Gdańska dla wymiany towarowej między Polską a Europą Zachodnią <ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcjonowanie folwarku pańszczyźnianego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny rozwoju folwarków pańszczyźnianych • charakteryzuje pozycję gospodarczą Gdańska oraz jego mieszkańców w XVI–XVII w. • ocenia wpływ rozwoju gospodarczego Polski w XVI w. na poziom życia poszczególnych grup społecznych • omawia propozycje reform społeczno-gospodarczych Jana z Ludziska oraz arian
3. Czasy Zygmunta Starego	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1515 r. – układ z Habsburgami, 1525 r. – hołd pruski • wskazuje na mapie państwa, w których na przełomie XV i XVI w. władzę sprawowali Jagiellonowie • lokalizuje na mapie kraje, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny za panowania Zygmunta Starego • charakteryzuje sytuację międzynarodową Polski za panowania Zygmunta Starego • wyjaśnia przyczyny i przebieg ostatniego konfliktu zbrojnego z zakonem krzyżackim <ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze wydarzenia z wojny z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie ziemie utracone w XVI w. przez Wielkie Księstwo Litewskie na rzecz Moskwy • ocenia znaczenie hołdu pruskiego dla sytuacji międzynarodowej Polski • wyjaśnia przyczyny podpisania porozumienia jagiellońsko-habsburskiego w Wiedniu • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu z Moskwą • ocenia wpływ rządów Zygmunta Starego na umocnienie międzynarodowej pozycji państwa polskiego
4. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1563–1570 – wojna o Inflanty, 1569 – unia lubelska, 1572 – bezpotomna śmierć Zygmunta Augusta • poprawnie posługuje się terminami: unia realna i unia personalna • wskazuje na mapie Carstwo Rosyjskie, ziemie włączone na mocy unii lubelskiej do Korony • wymienia postanowienia unii lubelskiej • wyjaśnia przyczyny i skutki zawarcia unii w Lublinie <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje na mapie tereny Wielkiego Księstwa Litewskiego i ziemie Korony 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki wojny o Inflanty • przedstawia stanowisko zwolenników unii realnej Polski i Litwy • podaje argumenty przeciwników zawarcia unii polsko-litewskiej • charakteryzuje ustrój, podział administracyjny, obszar oraz zróżnicowanie narodowościowe i religijne Rzeczypospolitej Obojga Narodów • określa konsekwencje zawarcia unii lubelskiej • ocenia panowanie Zygmunta Augusta
5. Kultura polskiego odrodzenia	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Kopernika, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Reja, Szymona Szymonowica, Andrzeja Frycza Modrzewskiego • uzasadnia, dlaczego XVI w. w Polsce nazywa się złotym wiekiem • wskazuje wpływy włoskiego renesansu na kulturę polską • wymienia przykładowe dzieła sztuki renesansowej w Polsce • omawia rozwój szkolnictwa w czasach odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawicieli polskiego renesansu i omawia ich największe osiągnięcia • wyjaśnia, w jaki sposób działalność królowej Bony przyczyniła się do rozwoju polskiej gospodarki i kultury • tłumaczy znaczenie ogłoszenia teorii heliocentrycznej Mikołaja Kopernika i porównuje ją z systemem geocentrycznym • wskazuje renesansowe elementy krakowskiego Wawelu • wymienia kolekcję arrasów Zygmunta Augusta jako przykład sztuki renesansowej • omawia cechy architektury renesansu na przykładzie zabytków w Polsce • charakteryzuje literaturę polskiego odrodzenia i jej znaczenie dla rozwoju języka polskiego
Tajemnice sprzed wieków – Gdzie pochowano Mikołaja Kopernika?	Wymagania ponadprogramowe Uczeń:	
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia hipotezy dotyczące miejsca pochówku Mikołaja Kopernika • tłumaczy, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcy interesowali się poszukiwaniami grobu Mikołaja Kopernika • omawia zasady współpracy historyków, archeologów, kryminologów i genetyków podczas poszukiwań grobu Mikołaja Kopernika • wyjaśnia udział bibliologów w potwierdzeniu tożsamości Mikołaja Kopernika 	
6. Kraj wielu wyznań	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1570 r. – ugoda w Sandomierzu, 1573 r. – konfederacja warszawska, 1596 r. – unia brzeska, 1602 r. – założenie Akademii Rakowskiej • przedstawia dokonania postaci: Jana Łaskiego, Faustyna Socyna, Piotra Skargi, Stanisława Hozjusza • poprawnie posługuje się terminami: bracia polscy, konfederacja, grekokatolicy • wyjaśnia, kim byli arianie • lokalizuje na mapie terytorialne rozmieszczenie wyznań w Rzeczypospolitej • wskazuje tereny zamieszkałe przez katolików, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia grupy społeczne, które na terenach Rzeczypospolitej przyjmowały luteranizm i kalwinizm • wyjaśnia, dlaczego poglądy braci polskich zostały uznane za radykalne i były zwalczane przez przedstawicieli innych wyznań • omawia wkład arian w rozwój nauki i szkolnictwa • przedstawia postanowienia ugody sandomierskiej i konfederacji warszawskiej • tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na rozwój kultury polskiej • charakteryzuje rozwój kontrreformacji w Polsce

	<p>prawosławnych, luteran, kalwinistów i arian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie konfederacji warszawskiej dla sytuacji protestantów w Rzeczypospolitej • porównuje przebieg reformacji i kontrreformacji w Europie Zachodniej z działalnością tych ruchów na ziemiach polskich
7. Pierwsi królowie elekcyjni	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1572 r. – śmierć Zygmunta Augusta, 1573 r. – pierwsza wolna elekcja, 1575 r. – elekcja Stefana Batorego, 1577 r. – początek wojny o Inflanty, 1582 r. – rozejm w Jamie Zapolskim • przedstawia dokonania postaci: Jakuba Uchańskiego, Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego, Jana Zamoyskiego • poprawnie posługuje się terminami: konfederacja, interreks, sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i>, piechota wybraniecka • wskazuje na mapie: Inflanty, Połock, Psków, Smoleńsk • omawia okoliczności pierwszych wolnych elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia pierwszych królów elekcyjnych i charakteryzuje ich panowanie • omawia główne założenia artykułów henrykowskich oraz dokumentu <i>pacta conventa</i> • ocenia rolę Jana Zamoyskiego w elekcji Stefana Batorego na króla Polski • przedstawia znaczenie bezkrólewia po śmierci Zygmunta Augusta • określa wpływ pierwszych wolnych elekcji na ukształtowanie ustroju Rzeczypospolitej • charakteryzuje przebieg i skutki wojny polsko-moskiewskiej o Inflanty • ocenia panowanie Stefana Batorego
1. Angielska monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1649 r. – ścięcie Karola I, 1660 r. – restauracja monarchii, 1679 r. – uchwalenie <i>Habeas Corpus Act</i> • poprawnie posługuje się terminami: gentry, purytanie, rojaliści, restauracja monarchii • przedstawia dokonania postaci: Henryka VIII, Elżbiety I, Karola I, Olivera Cromwella, Karola II Stuarta, Wilhelma Orańskiego • podaje co najmniej jedną przyczynę wojny domowej w Anglii • charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok uchwalenia Aktu nawigacyjnego – 1651 r. • podaje przyczyny konfliktu króla Karola I z parlamentem • ocenia dokonania Olivera Cromwella dla ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii • wyjaśnia, kim byli ojcowie pielgrzymi i podaje, jakie święto upamiętnia ich przybycie do Ameryki • wymienia przedstawicieli zasiadających w angielskiej Izbie Gmin oraz w Izbie Lordów • omawia przyczyny wojny domowej w Anglii • określa skutki uchwalenia Aktu nawigacyjnego • przedstawia kolejne etapy kształtowania się angielskiej monarchii parlamentarnej
2. Monarchia absolutna we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ludwika XIV, Armanda Richelieu, Jeana Baptiste'a Colberta, Moliera, Pierre'a Corneille'a, Jeana Baptiste'a Racine'a • poprawnie posługuje się terminami: monarchia absolutna, merkantylizm • omawia rządy absolutne na przykładzie panowania Ludwika XIV • podaje przykładowe osiągnięcia kultury i sztuki francuskiej XVII w. • wymienia co najmniej jedną cechę gospodarki merkantylistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania kardynała Richelieu, które doprowadziły do stworzenia we Francji monarchii absolutnej • określa stosunek Ludwika XIV do innowierców • wyjaśnia, jaką rolę w walce z opozycją wobec rządów króla pełniła Bastylia • omawia rozwój gospodarczy we Francji • podaje zasady funkcjonowania merkantylizmu • porównuje monarchię absolutną z monarchią parlamentarną • charakteryzuje rozwój kultury i sztuki za panowania Ludwika XIV
3. Początki rządów Wazów	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1605 r. – bitwa pod Kircholmem, 1627 r. – bitwa pod Oliwą, 1629 r. – rozejm w Starym Targu • przedstawia dokonania postaci: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Koniecpolskiego • poprawnie posługuje się terminami: rokosz, husaria • podaje co najmniej jedną przyczynę konfliktu Zygmunta III ze szlachtą • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki w czasie wojen polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności wyboru Zygmunta III Wazy na króla Polski • wskazuje pokrewieństwo Zygmunta III Wazy z Jagiellonami • ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Zygmunta III Wazy • przedstawia sytuację innowierców oraz wpływy jezuitów w państwie rządzonym przez Zygmunta III Wazę • wymienia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich • opisuje uzbrojenie husarii
4. Konflikt z Rosją i Turcją	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1610 r. – bitwa pod Kluszyнем, 1612 r. – kapitulacja Smoleńska, 1634 r. – pokój w Polanowie, 1620 r. – bitwa pod Cecorą • przedstawia dokonania postaci: Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza • poprawnie posługuje się terminami: dymitriady, Dzikie Pola, porohy, Zaporozże, Kozacy, kozaczyzna, ataman, sicz • wymienia co najmniej po jednej przyczynie wojen prowadzonych w pierwszej połowie XVII w. z Rosją i Turcją • omawia sytuację Kozaków zamieszkujących Zaporozże • wskazuje na mapie Smoleńsk, Moskwę, Zaporozże 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg i skutki walk o tron moskiewski w XVII w. • omawia przyczyny oraz przebieg wojen z Turcją w pierwszej połowie XVII w. • wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z powstania kozaczyzny • charakteryzuje rolę hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza w bitwach pod Kluszyнем, Cecorą i Chocimiem • przedstawia sytuację militarną Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVII w.
5. Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1648 r. – wybuch powstania Chmielnickiego, klęska pod Żółtymi Wodami, 1651 r. – zwycięstwo wojsk polskich pod Beresteczkiem, 1654 r. – porozumienie w Perejasławiu, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Kozaków na Ukrainie • podaje przyczyny, przebieg i skutki wybuchu powstań kozackich na Ukrainie • omawia rolę Tatarów w wojnie Kozaków z wojskiem polskim

	<p>1658 r. – uгода w Hadziaczu, 1667 r. – rozejm w Andruszowie, 1686 r. – przyznanie Rosji Ukrainy lewobrzeżnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Władysława IV, Jana Kazimierza, Bohdana Chmielnickiego, Tuhaj-beja, Jeremiego Wiśniowieckiego • omawia pozycję społeczną i polityczną Kozaków w Rzeczypospolitej • wymienia co najmniej jedną przyczynę powstania kozackiego • wskazuje na mapie zasięg powstania Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie religijne i działalność jezuitów na Ukrainie • porównuje uzbrojenie wojska zaporoskiego z wyposażeniem husarii • wymienia postanowienia rozejmu zawartego w Hadziaczu • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Rosji na mocy pokoju wieczystego z 1686 r.
6. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1655 r. – początek potopu szwedzkiego, konfederacja w Tyszowcach, obrona Jasnej Góry, 1656 r. – bitwa pod Warką, 1660 r. – pokój w Oliwie • przedstawia dokonania postaci: Karola Gustawa, Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego, Jerzego Rakoczego • wymienia przyczyny i skutki najazdu Szwedów na Polskę • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew potopu szwedzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności najazdu Szwedów na Polskę • określa znaczenie ataku Szwedów na klasztor jasnogórski dla przebiegu wojny polsko-szwedzkiej • omawia kolejne etapy potopu szwedzkiego • ocenia postawę króla Jana Kazimierza podczas konfliktu polsko-szwedzkiego • wyjaśnia znaczenie podpisania traktatów welawsko-bydgoskich
7. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1673 r. – bitwa pod Chocimiem, 1683 r. – bitwa pod Wiedniem, 1699 r. – pokój z Turcją w Karłowicach • przedstawia dokonania postaci: Jerzego Lubomirskiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego, Marii Kazimiery, Władysława Sycińskiego • poprawnie posługuje się terminami: abdykować, Święta Liga, <i>liberum veto</i> • lokalizuje na mapie miejsca bitew w czasie wojen Polski z Turcją • wskazuje przyczyny wojny z Turcją w drugiej połowie XVII w. • omawia znaczenie bitwy pod Wiedniem z 1683 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę dynastyczną Jana Kazimierza i wskazuje przyczyny jego abdykacji • omawia przebieg bitwy pod Chocimiem w 1673 r. • opisuje okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki odsieczy wiedeńskiej • wyjaśnia, na czym polegał kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. • ocenia znaczenie zastosowania <i>liberum veto</i> w celu zerwania sejmów
Tajemnice sprzed wieków – Kto zwyciężył pod Wiedniem?	<p>Wymagania ponadprogramowe Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia dowódców biorących udział w bitwie z Turkami • wyjaśnia przyczyny niezadowolenia cesarza Austrii z triumfu Jana III Sobieskiego • omawia przygotowania armii polskiej do wyprawy pod Wiedeń 	
8. Kultura baroku i sarmatyzmu	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jana Sebastiana Bacha, Jerzego Fryderyka Haendla, Antonia Vivaldiego, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska, Wespazjana Kochanowskiego, Wacława Potockiego • poprawnie posługuje się terminami: barok, makaronizmy, portret trumienny, sarmatyzm • omawia cechy charakterystyczne dla architektury epoki baroku • wskazuje kościół Il Gesù i Wersal jako wzorcowe budowle w stylu barokowym • omawia cechy charakterystyczne sztuki barokowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje związek sztuki barokowej z kontrreformacją • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby barokowej • omawia tematykę dominującą w malarstwie i rzeźbie epoki baroku • charakteryzuje polską literaturę barokową • przedstawia cechy charakterystyczne kultury sarmackiej • opisuje typowy strój polskiej szlachty z XVII w.
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VI		